

Издава сриједом и суботом...
ПРЕДПЛАТА: за Краљевину СХС
мјесечно Д 15; тромјесечно Д 40;
за Италију мјесечно Д 10; по
једини број 30 центева. Огласи
по цјенику. Поједини број Д 1-50.

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Помтарина плаћена у готовцу.
Издаје: Окружни Одбор Народне
Радикалне Странке у Шибенику.
Одговорни уредник: Шовро Такић.
Телефон број 60.
Штампа: Нова Штампарија - Шибеник.

Put k zblizavanju.

U nedjelju, 26. avgusta, održan je u Beogradu kongres svih trgovačkih komora i izvozničkih kooperacija iz cijele Kraljevine. Ovo je prvi put poslije oslobogđenja, da se sve naše trgovačke i industrijske organizacije iz cijele zemlje, nagloše na okupu u našoj prestonici, u Beogradu. Zajednički interesi i želja da se naša proizvodnja što više podigne, okupilo je na zajedničku saradnju cio naš privredni svijet. Ne samo da je ovaj kongres od velike koristi za našu privredu i proizvodnju, nego on ima i jedno drugo, veliko i važno značenje. Ovaj kongres pokazao je da naši privrednici hoće jednu jedinstvenu, veliku i jaku državu, jer samo u takvoj državi moće cvasti naša privreda i industrija. Naš privredni svijet tim je načinom najbolje manifestovao pred cijelim svijetom svoju volju za jedinstvom i demantovao one političare, koji rade na cijepanju naše Kraljevine. Uzevši pak vrijeme, u koje se ovaj kongres sastao, on ima još veće značenje za političkoga gledišta.

Glavni je zadatak ovoga kongresa da odgovori na pitanje šta ima da se izveze. Naš posljednji izvoz nije onakav kakav bi morao da bude. Mala Srbija — rekao je g. Stanojević — izvozila je prosječno mnogo više nego što izvozi danas naša velika Kraljevina SHS. Na jednog stanovnika predratne Srbije iznosio je godišnji izvoz 700 dinara; međutim danas dolazi na svakog našeg građanina svega 264 dinara od ukupnog izvoza. To je jedan od najboljih primjera u kolikom je zastoj naša izvozna trgovina. Ali radi bolje ilustracije neka posluži još ovaj primjer: Srbija je 1911. g. izvezla raznih proizvoda za 170 miliona dinara, što prema današnjem kursu prestavlja preko dvije milijarde dinara. Međutim za tri posljednje godine, naš izvoz iz cijele države jedva dostiže 1. milijardu i 910 miliona dinara.

Naš dinar ne može se tako lako popraviti. Mi smo u 1922. g. izvezli samo za 3 milijarde i 71 milion, a uvezli za 4 milijarde dinara. Za četiri posljednjate godine uvozna suma dostiže 14 milijardi, dok je izvoz sveden na jedva 7 milijardi. Kao što se vidi, mi smo u trgovačkom deficitu. Ovo bi se stanje moglo popraviti tek za sedam godina, kad bi svake godine uvozili za 1. milijardu manje nego što izvozimo. Jedna žetva nije u stanju da popravi našu valutu. Za to treba jedan dug niz dobrih žetvi, ako se hoće popravka samo iz naših unutrašnjih sredstava.

Mi moramo povećati izvoz. U tome mora da naše izvoznice pomogne i vlada, što je već i poluzeto smanjivanjem izvozne carine, jer je to interes cijeloga naroda. Treba ukloniti sve smetnje izvozu. Ali nije samo to. Treba smanjiti uvoz. Tek se onda može da dobije od izvoza. Izdržali smo vojnički rat, pa sada moramo izdržati i ekonomski. I ako ovoga puta pobijedimo, onda je naša pobjeda potpuna. Treba zavesti vanredne ratne mjere za uvoz. Zabraniiti sve ono što je suvišno. Mi raspamo, mi dajemo sliku bogatih masarosa. Ako smanjimo samo 10 uvoznih artikala, koji su samo luksus za naše današnje prilike i koji su nam nepotrebitni, naš će se bilans povećati za 100 miliona.

Kadaći na popravci našega novca, radi se na bogatstvu cijelog naroda. Treba imati na umu da mi imamo sve uslove da budemo bogati narod i da roblje ne ragja heroje!

Politička situacija.

Beograd, 27. avgusta.

Nakon povratka g. V. Jankovića iz Ljubljane, gdje se sastao sa Korošcem, u političkom životu osjeća se neka promjena. Čini se, da je zanijemio min. predsjednika u Ljubljani pregovara sa klerikalcima glede eventualnog njihova ulaza u vladu. U demokratskim redovima bila se osjećala u posljednje vrijeme želja i obnovi koalicije s radikalima, što, naravno, sada ne može da dogje u obzir. Pošto se približuje zasjedanje Skupštine, to vlada hoće da zna prijec otvora mišljenja pojedinih stranaka. Da li će uspjeti da klerikali ugju u vladu, još se ne može reći. Ali ako se uzme u obzir držanje dra Korošca u Ljubljani prema Nj. V. Kralju, kao i prema zamjeniku min. predsjednika, te se usporedi sa njegovim držanjem od zaključka federalističkoga bloka pa do Radićeva bijega, daje se lako zaključiti značenje u našoj unutrašnjoj politici. Dr. Korošec počima opet da se orijentira prema vladi i traži načina, da dogje u što tješnji dodir, pa i u eventualnu koaliciju.

U slučaju da bi došlo do sporazuma između klerikalaca i radikala, to bi taj dogogaj imao veliko značenje u našoj unutrašnjoj politici. Potpuno odcjepljenje slovenskih klerikalaca od Zagreba mnogo bi doprinijelo konsolidaciji naših unutarnjih prilika. Tada bi se sami Radićevci osjetili osamljeni, a bez svoga vogje, počeli bi se orijentirati u drugom pravcu.

Značajna je izjava jednog od slovenskih vogja »Tribun«, u kojoj je među ostalim rekao: Oduvijek je kod nas bilo ljudi, koji nisu odobravali kooperaciju sa Radićem. Ipak smo otpočeli s njime neku akciju, pošto smo sami suviše slabi. Ali je odmah bilo jasno, da od te naše akcije neće biti ništa. Radić je i previše neuravnotežan i pretjeran, da bi mogao nešto ozbiljno uraditi. Zaključili smo da izajemo iz federalističkoga bloka i otpočnemo samostalnu akciju. Vidi se, da su slovenski klerikali uvidjeli da su zapali u rđjavo društvo, s kojim nisu mogli ništa dobra uraditi ni po svojoj narod ni po svoju stranku, zato im se sada pružila prigoda da raskinu te veze i da skrenu drugim putem, koji će biti korisniji i po njih i po njihovu užu domovinu, Slovenačku, kao i po naš cijeli narod i državu.

Vlada je riješena da poduzme sve policijske i sudbene mjere protiv Radićeva pokreta u državi. Treba da se jednom povede odlučna borba protiv cijelog Radićevskog pokreta i da se tome pokretu stane na kraj. Radićev pokret treba onemogućiti, jer se sada najbolje vidi za čim taj pokret ide i da on nije tako »niroljubiva«, kako je to Radić naglašavao, nego da je i te kako ratoboran; da nije protiv toga »da se krv proljeva« već da hoće i da žegja da se prolje bratska krv. I sada, kada je očito za čim je taj pokret išao ne samo da je dužnost vlade, nego ona mora da taj pokret suzbije, da ga djetura u pravu kolektivnu. Sada se otvara polje rada onim Hrvatima, koji istinski ljube državu i narod. Treba da zagju u narod, da ga tačno obavijeste o dogogajima i da ga izvedu sa puta kojim je pošao, jer idući tim putem ide u neminovnu propast, i povedu drugim putem.

Jedno od najtežih pitanja naše spoljne politike jest bez sumnje pitanje uređenja Riječke

države. Ovo je peta godina da se to pitanje ne skida sa tapeta, da se o njemu neprestano diskutuje i uvijek traži riješenje. Sada nakon Mussolinijeve poruke našoj vladi izgleda da će se ovo pitanje privesti kraju, da će se naći neko riješenje, pa i privremeno. Naša vlada na svojoj Jučerašnjoj sjednici dugo se bavila tim pitanjem. Zaključiti vladini nijesu poznati, ali nakon sjednice dr. Ninčić je uvjeravao novinare, da će naša vlada ustrajati na stanovištu, da za Beođ i Delta moraju izručiti našoj Kraljevini. U tom slučaju naša bi Kraljevina pristala da za godinu dana preuzme upravu nad Riječkom paritetna komisija. Pregovori paritetne komisije u Rimu su nastavljeni. Naš delegat pročitao je odgovor naše vlade, koji su talijanski delegati saslušali pomno. Za koji dan moraće paati odluka u ovom pitanju.

Zamjenik predsjednika vlade, ministar saobraćaja g. Dr. Velizar Janković podnio je referat u katoličkom zboru u Ljubljani te konstatovao, da je on korak napred u našoj unutrašnjoj politici.

Posle toga povedena je debata o Radiću. Cijela Radićeva akcija u inostranstvu propala je, jer su тамо poznali njegovo šarlatanstvo. Najvjerovatnije je da će Radić pobjeći iz Engleske, kad bude uvidio, da mu se teren izmiče ispod nogu.

Poslije sjednice izjavio je g. Janković novinarima, da je vlada preduzela protiv Radića i u zemlji i u inostranstvu sve mjere, koje joj stoje na raspolaganju, pa je njegova akcija sigurno osugljena na propast.

Један исправан суд.

У сплитском „Новом Добу“ пише г. Франо Иванчишевић, познати народни културни радник о српско-хрватском спору, те међу осталим вели:

„Пuno се говори и пише о хегемонији Срба. Велики дух дра Крека то је предвиђао и о тому јеарговито рекао: Току буде паметнији и раднијији, тај ће имати и хегемонију у држави. Кад би у истину и постојала та хегемонија код Срба, Стјепан ју Радић највише нехотице потпомога са својом апстиненцијом из Београда. Са негативном политиком у практичном свијету ништа се не добива. Хрвати треба да изађу у сусрет Србима, као што су они њима при склапању државне заједнице. За оне добро државе треба нешто свога племенскога жртвовати. У том су Срби дали доказа, када су прегорили име своје краљевине Србије, која је особито иза год. 1903 под Карађорђевићима била врло угледна и позната у читавом свијету; прегорела је своју аставу, под којом је тај народ толико славних побједо извојистио; уз своје искључиво писмо ћирилицу уступила је мјесто и латинском слову. Одступили су и од свог источног Јулијског коледара и прихватили наш Грегорјански. Што смо пак ми Хрвати прегорили а што нисмо добили? Нека нам каже сам Загреб, који је у ове 4 године слободу културно и материјално више порастао, него ли кроз вијекове робовања, а тому развитку ми се од срца радујемо.

Ми смо Хрвати у Далмацији по својем географском положају и етнографском означују ближи Загребу него Београду, али виши државни интереси на овој изложеној тоци Јадрана захтејају од нас да се проти свакому растуру најодлучније изјавимо и непоколебиво да заговарамо јединственост наше државе. Једну истину, пак ми Хрвати у Далмацији и Бановини морамо гласно исповједити и признати: Без Србије слободу не заодбисмо, без Србије ни у будуће не очувасмо!

„Просвета“ у Шибенику.

Опима, који величину и љепоту душе народне не могу наћи код својих савременика, већ је траже у добу Немањина, код Косовских бораца, или у доба робовања и ослобођења, па им се чини, да је душа народна у борби уморена замрла, па да не ствара више лијепа дјела, износили један велики догађај данашњих дана, што га стварају чланови „Просвете“ у Шибенику.

Једне вечери послје својих послова, што умарају и као и сви други људи измучени бригама за живљење, састају се чланови „Просвете“ у Шибенику, измјењују своје мисли о приликама у нашим крајевима, виде нашу коктарску и буковачку сиротињу, са свим великим врлинама наше расе, како се губи, па траже начина, како ће показати томе свијету што пропада, могућност и начин препорода и развика. Виде, да треба међу њих довести просвијешћене људе, који ће им показати, да је ове болне часове, што их сада проживљује наш народ проживио сваки народ на свијету. Јер сваки народ живио је по неколико стотина година од онога што му је природа сама давала, а онда кад природа, као и свака мајка, исцрпи своју снагу, могао је сваки народ са вјештачким начином стварати помоћу науке боље услове за свој живот и развика. Просвијешћени људи моћи ће упутити народ, да мора почети живити културним начином живота, а не номадски као досад.

За ову просвјетну и културну борбу за један бољи и љепши живот треба спремити учитеље по селима, и то нарочито од сеоске дјеце, која ће се просвијешћена вратити у своја села.

Друге могућности за ово нема, него да сами на се узмемо овај посао.

Чланови „Просвете“ у Шибенику, увиђајући и осјећајући да се ради о откупљу робља од непросвијешћености и о стварању и утврђивању човјечности у нашем друштву као Кнез Иво од Семберије са својом дружином, скупљају што имају и дају средства за зидање Просветиног Бачког Дома у Шибенику за школовање учитеља. Селџак, радник, учитељ, свештеник, професор, адвокат, лекар, чиновник, људи разних мишљења и странака, сви учествују у том Хиљаде динара прилога падају једне вечери, нуди се радна снага, мајсторски послови и тако се полаже сигуран темељ великом дјелу. Исти мотиви: жеља за стварањем културе и чежња за љепотом, који су створили Жичу, Грачаницу и друге аздужбине, исти покрети у души народној, који су бранили и стварали нашу слободу показују се се и у овом дјелу.

Хоће ли величину Шибенчана достигнути наша друга мјеста?!

Шибенчани могу школовати своју дјецу и без тога дома, они то на другога раде, а хоће ли други хтјети нешто за се учинити?

Једно мјесто као у близини алпских језера, гдје човек осјећа тајанствени говор природе, према кому нагледа мизерна врева града, али гдје ће се дјеца ипак моћи користити са културним тековинама града, спремају Шибенчани својој осталој браћи!

Хоће ли Бенковац, Обровац, Кистање, Киш, Дриш, Врлика, Скрадин, све наше цркве и општине разумјети један велики и лијепо покрет „Просвете“ у Шибенику? Ових дана ићи ће повјереници „Просвете“ од мјеста до мјеста, од човека до човека, видјеће се ко је вјера, ко ли је невјера!

Лазар Машић, секретар „Просвете“

— У Сутину код Новог Сада одржали су земљорадници ових дана свој годишњи конгрес.

— Разрвао против убојце Дускалова, глака Николова, бће половицом новембра.

Манифестације Краљу и Држави у Љубљани.

У недељу је Љубљана била позорница неданачствених манифестација за Краља Јединства и Државу. Већ прије пола 8 ујутро скупила се маса свијета па католички албор, који се ускоро претворио у једну величанствену манифестацију. Знали се да ће Њ. В. Краљ Александар доћи, па је пред судском палатом била постављена почасна чета и војна музика. У пола осам стигао је Њ. В. Краљ Александар у пратњи Њ. Височанства Кнеза Арсенија, одушевљено поздрављен од присутног свијета. Њ. В. Краља поздравили су: начелник града Становник, предсједник приређивачког одбора католичког збора др. Славић и нулције Пелеринети.

Затим је Њ. В. Краљ ишао на балкон судске палате, па је почело дефиловање масе од преко 30.000 људи пред својим омиљелим Владарем. Послије дефилеа Краљ је отишао на богослужење на Конгресни трг. Послије богослужења предсједник збора др. Корошец је поздравео Краља одушевљеним говором, који је изазвао бурне овације Краљу и Држави.

Вјест о манифестацијама у Љубљани и заавала је најбоље утиске у Београду, који са одобравањем гледа овај похвалан и родољубив гест браће Словенаца!

Економска снага наше државе.

За годину дана из наше земље можемо да извеземо пољопривредних продуката за 8.401.200.000 din.

Ова два дана одржава се конгрес Трговачких Комора и извозника из cijele земље. Говорено је и решавано како да се омогући извоз у овој извозној кампањи, нарочито када се узме у обзир да је ова година била ванредно рјдна.

Секције су подијелиле реферате па је том приликом константовано да у међувремену од 1. septembra 1923. до 1. septembra 1924. год. ми можемо извести из наше земље ове производе: 35.000 vagona пшенице са 1.200.000.000 dinara; 30.000 vag. kukuruza за 750.000.000 din.; јетма, ovsа и zobi 3.000 vag. за 75.000.000 din.; 2.000 vagona пасуља за 70.000.000 dinara; stoke за 800.000.000 dinara; mesa и prerаgјевине за 480 милијона din.; јаја 1700 vagona са 500.000.000 din.; живине 500 vagona за 110.000.000 din.; kaš-kavalja 250 vagona за 800 милијона din.; koze и divljači за 211.000.000 din.; 5500 vagona sivih šljivа за 198.000.000 din.; pekmeza 170 vagona за 5.950.000 din.; 1250 vagona sirovog voća за 33.250.000 dinara.

Далје: gorivог дрвета 105.300 vagona за 920.000.000 din.; rude и cementа за 73.000.000 din.; 40 vagona sardina за 10.000.000 dinara; 160 vagona Južnog voća за 80.000.000 dinara; алтона (opiјuna) и maka 3 vagona за 30.000.000 din.; вина 20.000 vagona за 718.000.000 dinara; 50 vagona ulja за 12.000.000 din.; 28 vagona svilenih čaura за 32.000.000 dinara.

Укупна svota за 283.209 vagona; dinara 6.784.200.000 dinara. Но кад се узме да ми имамо и других ститијих артикала за извоз који износ 25 по сто од горње svote, па све ди одбјемо и вино (на пр. да се не би могло сво извести), ми добијемо svotu од 8.401.000.000 dinara!

Сравњујући cifру uvoza ми можемо константовати да ћемо — ако се буде омогућено што брзи и лакши извоз — овогодишњој извозној кампањи бити у сифицију са три милијарде динара, што ће јакo uticati на курс динара.

Наш uvoz, међутим, неће изнјети ни 4.700 mil, што значи да би сифици износио 3.781 милијона динара. Али и да се одбие свума урачуната за вино, ипак је сифици 3.000 милиона. Секције које су радиле на изналажењу ових података слудиће се са минималним ciframa, што треба узети у обзир.

Наш извоз у прошлој години изнео је динара 3.071.000.000 din.

Кад бисмо ми заиста овај сифици постигли онда бисмо нашу валуту за једну годину дана поправили за 30 од сто њене данашње вриједности. У извозу лежи наш валутни проблем и општи економски напредак наше државе. Аке се Влада за њега заузме, ријешиће и свој финансијски проблем и problem valute и невјерне кризе и многих зала.

Билежке са путовања.

Кako се народ трује.

У задње вријеме путовао сам разним крајевима Далмације, пак су ми за очи zapele разне неугodne појаве, о којима се овдје говори.

Kudго сам пролазио и с народом опцио, опazio сам, да čitају zlostretni Radičev »Slobodni Dom«. Koliko је u њему otrova, то може поjmити само онај, који pročita неколико brojeva toga niskoga libela. Ту су вам gomile лази и zavaravanja, štrcanje otrovne mržnje. Evo ču вам овдје навести само један типичан примјер presmione лази. У броју од 11. јула meglu ostалим има и један članак из Далмације. Ту се надуго и naširoko изнашају ствари измisljene, izopačene, да со народ озlovolји и да zamrзи и Beograd и Srbe, ту се каже bezočno да је Rade Pašić помоћу владе opljačкао Далмацију и да је на овогодишњем dalmatinskomе ulju добио ништа мање него sto milijuna dinara, jer да је pokupovao ulje, dok је било jeftino radi izvozne carine, а tada де је dala vlada ukiniti izvoznu carinu и tako Pašićevu sinu sasula bajoslovnu svotu dinara u džep, jer да је онда ulje prodao ван државе. Да увидите bezočnost ovakove лази, koju zavedeni, otrovani narod са nasladom guca, ево вам само мало računa. Stavimo, да u Далмацији има до stotine приморских мјеста, гдје се гоји maslina (а нема их толико) па да је свако то нијесто ове године prodalo по pet vagona ulja уз osредnju cijenu од 200.000 dinara по vagonu, то imate ukupnu svotu 500 puta 200.000 dinara = 100.000.000 (sto milijuna dinara). Уз obитали srednji rod maslina, sva Далмација uhvati за ulje окоlo sto milijuna dinara, а »Slobodni Lažavac« пише да је Beograd opljačкао Далмацију!!! I ovakove odrte лази prenosi »Јugoslavenski Narod« u Splitu и то dugom brzојavkom из Zagreba u броју од 12. јула, а да ни једном besjedom не protestira proti ovakovom zavaravanju и trovanju, zaoštalог и prvosljetli, naroda. Ovo nije sloboda štampe, ovo је profanacija slobode. Ovom zгодом spominjem, да sam се u decembru prošle године nalazio u Beogradu, kada је deputacija из Makarskog Primorja објавила pragove raznih ministarstva, те usmeno и писмено tražila, да се не izdavaju dozvole за kupovanje inostranih ulja, kada toga kod nas ima на pretek и uz prenisку cijenu од 10 dinara по kilogramu. Sviше molila је, да се ukine и она carina на извоз ulja а tražila је način, како inostrane trgovce да nagovori neka u Далмацији купују ulja. На тај način cijena ulja од 8 dinara poškoћila је postepeno на 12, 15, 20, 23 dinara, а да је pri svemu tomu sutjelovao Rade Pašić baš toliко, koliko »Slobodni Dom« на konsolidaciji naše oslobодне domovine. Putnik.

— Brat Mussolinjev stigao је u Mađarsku и organizuje fašiste.

— Talijanski uvjeti за uređenje Riječkog pitanja су slijedeći: 1. за годину дана Rijekom се upravlјati paritетna komisija; 2. politička uprava ima се prenјети pod talijanski suverenitet; 3. Riječka luka, Baroš и Delta imaju се izučiti pod upravu ијевовите talijansko-jugoslavenske komisije за 91 година.

— Pokrajinska uprava u Zagrebu primila је od min. unut. dјelа naređenje да čim prije likvidira ево tekuće poslove.

— Iz Beča javljају да Radiću nije dozvoljen dulji boravak u Londonu, те да će skoro morati oštit.

Домашње вијести.

Općinska uprava. U nedjelju se po prvi put sastaje megljustranački odbor da preuzme općinsku upravu Šibenika u svoje ruke. Zemljoradnici još nijesu odlučili koga da imenuju za upravitelja, savjetnika Blaževića ili zemljoradnika Škaricu. Ovaj posljednji ima više izgleda jer težacima više miriši crvena kapa nego klub-buk pa bio i na glavi zemljoradnika.

Premješten. Naš sugrađanin Cinotti Elko premješten je sa ovoga suda u svojstvu sucu na kr. sud u Sinj, gdje se je vjenčao sa g. com Marijom Čavčić.

Novi orarij u brljačnicama. Od 1. sept. brljačnice su povisile cijenu i uvele novi orarij. Pošto ovo nije učinjeno u sporazumu sa radnicima, to su radnici nezadovoljni i na novi orarij neće pristati.

Izlet Sokola u Drniš. Sutra drniški Soko slavi dvadesetogodišnjicu svoga života. Kroz ova dva decenija bio je Soko u Drnišu ona luč, koja je sijala i odgajala narod u pravom nacionalnom duhu. I danas Soko u Drnišu vrši veliku misiju, u nj se kuje oni, koji su prožeti ljubavi za Kralja i Otadžbinu, koji su zadahnuti idejom potpunog jedinstva. Šibenski Soko prigranjuje za sutra izlet u Drniš. Odlazak u 7 sati u jutro željeznicom.

Porez na poslovni obrt. Kr. poreska vlast u Šibeniku dovršila je rezrez na poslovni promet za godinu 1923. za II i III skupinu, osim onih koji premašuju 360.000 din. godišnjeg prometa. Svak ima pravo na uvid i na eventualni utok do konca septembra o. g.

Šverc alkohola. U noći od srijede na četvrtak uhvaćena su u Mandalini kola g. D. Škarica, u času, kad se u njima prozio prokrijomčarani alkohol. Uza sve to, što su ispred kola i iza kola išli ljudi i promatrali da ih ne uhvate finansijske straže, pali su ovi švercari u šake vlasti. Kad su iz zasjede skočili finansi pred njih, oni se odma nisu smeli. Pokušali su da podmitte finanse, pa im nudili čak 50.000 dinara. Ali ovaj put bili su loše sreće, namjerili su se na ljude, koje nemogoše potkupiti. Alkohol je dočeran u carinicu, a konji i kola su zaplijenjeni. Alkohola je uhvaćeno oko 400 litara.

Ovo je treći slučaj, da fin. organi otkrivaju šverc alkohola, samo im je ovaj put pošlo za rukom da uhvate i jednoga od švercerske družine, koja sigurno nije malena. Fin. vlasti sada treba da predužmu svu strogost zakona protiv uhvaćenih švercera i da nastoje otkriti cijelu švercersku družinu. Značajno je, da su sva ova otkrivanja švercovanja uslijedila od đana, kad je došao u Šibenik u fin. službu, fin. stražar Mangjerić. Do tada je na njegovu mjestu bio jedan drugi, koji za cijelo vrijeme svoje službe nije uhvatio nijednog jednoga švercera.

Veoma je jaka ova švercerska banda alkohola u Šibeniku. Treba joj stati na put, jer na taj način ne samo da se nanosi silna šteta državi, pošto se krijomčari alkohola na vagone, nego se šteti i našim domaćim tvornicama likera, a najviše producentima rakije. Jer, ovi švercari dobivši jeftino alkohol a takogier i šećer, kojim se u velike švercuje u Šibeniku i okolici, prave rakiju i prodaju je po 12 dinara litru, dok je producent, koji pošeoje radi, prodaje po 18 do 20 dinara litru.

Više nema sumnje da u Šibeniku postoji jedna jaka švercerska banda. S ovom bandom, koja šteti državi za milijune, ubija našeg teškak producenta rakije, treba energično obratunati. Finansijski organi, koji danas vrše službu u Šibeniku za to su nesposobni, što su dokazali sami, a glavni je uzrok to nesposobnost što su neki od njih bili dulje vremena u službi pojedinih šibenskih trgovaca, koji možda nijesu dubale od ovih krijomčara, a neki su s njima čak i u rodbinskim vezama. U interesu države i naroda fin. organe u Šibeniku treba zamijeniti drugim, boljim, savjesnijim, pa će se onda ući u trag svoj ovoj krijomčarskoj bandi i stati na put oštećavanju države.

Najviše traženi preparati Gradske ljekarne u Zagrebu jesu »IRON« proti slabokrvnosti »MARKOVE KAPLJICE« za želudac »REUMATIS« proti kostobolji i reumatizmu, te »HAUFLIČEK ČAJA« za regulaciju probave i čišćenje. Da se bolujućem općinstvu olakša nabava i šteti visokoga poštarna, nalazi se odsada za Šibenik i okolicu glavno skladište ovih lijekov. preparata u ljekarni Beroš gdje se dobivaju uz originalnu cijenu. 10

Dar Jadriji. Gosp. Jakov Cukrov tvorničar zvona darovao je kupalištu Jadriji jedno vrlo ukusno izrađeno zvono s natpisom »Kupalište Jadrija«. — »Lijevoanica zvona Jakov Cukrov — Split« Zvono je teško oko 5 kg, 20 cm. u promjeru 25 visine i ima veoma ugodan glas. Imali smo priliku da vidimo i čujemo i druga zvona te naše jedine domaće tvornice i ugodnošću možemo konstatovati, da se naša domaća lijevoanica Cukrov može natjecati s najboljim inostranim fabrikatima. Uprava Jadrije najljepše zahvaljuje gosp. Cukrovu na tom lijepom daru. Ugladali se i drugi u njegov primjer.

Doprinosi u fond »Jadrije«. G. Cesar Rupčić da počasti uspomenu pok. dr. Gjorgja Beroša (Lovrana) din. 10, g. Miran Ivančević din. 10; g. Marko Jakovljević da počasti uspomenu Ivana A. Tilića trg. Split din. 50, g. Pio Trcanović din. 100; g. Joso Jadronja da počasti uspomenu pok. Anke supruge dr. Gaje Bulata Split din. 30; g. Joso Jadronja da počasti uspomenu pok. Mihaila Letice trg. Drniš din. 30; g. Šime Kuvač Stipin da počasti uspomenu pok. Petra Kuvuća Olib din. 50. — Uprava harno zahvaljuje.

U fond lista. U počast uspomene pok. Mihaila Letice iz Drniša darovao je u fond lista g. Spiro Cvjetković iz Kistanja 20 dinara. Prigodom smrti Stanislava Lalić iz Kistanja i Mihaila Letice iz Drniša, obitelj Kmetić 40 dinara. — Uprava najljepše zahvaljuje.

Upozoruju se iseljenici, koji putuju u sjevernu i južnu Ameriku, na najnovije propise izdane po našim vlastima i vlastima zemlje u koju sele, prama kojima dokumenti moraju biti uređeni podpuno po njihovoj zahjevu. Svaki nedostatak i manjkavost donosaču za posljedicu, da se osporuje iseljenje, nekad podpuno zapriječti, a uvijek se pri tome ima suvišnih troškova.

Da se tome stane na kraj neka se svi iseljenici, još prije nego predadu molbu za pasoš, informiraju kod ovlaštene agencije od Ministarstva za Soc. Politiku Josip Jadronja, Šibenik, gdje će uz upute dobiti i potrebne tiskanice za dokumente koje treba priložiti molbi.

Otpremaju se putnici u sjevernu i južnu Ameriku, te Australiju i Novu Zelandiju.

Plivačka utakmica. Sutra po podne u 5 sati prigranjuje pliv. klub »Jadrija« plivačku utakmicu na Obali. Cijene sjedala 5 a stajanja 2 din.

Dr. Alekaandar Doršner specijalista za bolesti uha, nosa i grla povratio se je u Split te ordinira od 10—12 i od 17—19 u svojoj ambulanci »Klačeva Poljana«. 4

Čudne zgode za trgovce! Krste Jadronja prodaje kuću sa dućanom na najizloženijem položaju u gradu; na zelenom trgu. Tko želi kupiti, neka se obrati samome vlasniku. 4

Nesreće požara, грома, krađe su na dnevnom redu, zato svaki čovjek treba da se osigurašom obezbijedi. Sve vrste osigurašom vrši: »SRBIJA«, Prvo Srpsko Društvo za osigurašom u BEOGRADU, Generalno zastupstvo za Dalmaciju M. FURENJIĆ, SPLIT, Šubičina ul. 4, 1, sprat. 1

Uredništvo

»Dalmatinskoga Radikala«

Šibenik

U Vašem listu »Dalmatinski Radikal« broj 112 donijeli ste vijest u pogledu napadaja pod naslovom »Incident u Kninu«, posve netačno izveden na mene od Kninskih velikosrba. Premu propisima § 19 tiskovnoga zakona tražim, da vrstite u vašem listu sljedeći:

I s p r a v a k

1. Nije istina, da sam bio napadnut samim jajima, već sam bio napadnut i kamenjem, dakle sam i kamenom u glavu bio ranjen.

2. Nije istina, da sam ja Kninski »odrud« niti je istina da sam bilo kad crnio i napadao svoje rodno mjesto Knin.

3. Nije istina, i puka je izmišljotina, da sam ja godine 1914 prigodom strjeljanja Onisima Popovića govorio, da tako treba suditi svim Srbima, a osobito Kninjancima, koji da su zakletli neprijatelji cesara i austrije.

4. Nije istina, da sam ja sam bio smetan i napadnut, već su još ujedno napadnuti i moja tri druga fra Anđeo Frankić župnik Putrvajca, Mate Milanovač bivši zastupnik Hrvatske Pučke Stranke, glavar Maljkova Bilandžić, tri gospodje i jedan gospodin iz Šibenika, pet Čehinja i jedan Čeh. Fra Mijo Kotaraš

Brojovne i telefonske vijesti.

Dr. Ninčić kod Kralja.

BEOGRAD, 1. Dr. Ninčić primljen je u audijenciju kod Nj. V. Kralja. Dr. Ninčić referisao je Kralju o spolnoj političkoj situaciji. Kralj ga je zadržao na objedu. U ponedjeljak dr. Ninčić putuje u Ženevu, da prisustvuje sjednicama Društva Naroda.

Novna hrvatska stranka.

ZAGREB, 1. Posjeta dra Šurmina zamjeniku min. pred. Jankoviću u velike se komentira u redovima Hrvatske Zajednice. Blokaški krugovi taj Šurminov čin smatraju za takav, da je potrebno njegovo isključenje iz Hrvatske Zajednice. Hrv. Zajednica još uvijek ustraje na svom stavu, što je, te je za podupiranje Radićeve stranke danas više nego ikada prije. Isto tako u zagrebačkim političkim krugovima kruži verzija o obrazovanju nove hrvatske stranke, koja bi paralizovala Radićevu djelovanje u narodu. Zanimivo je, da je pokr. namjesnik dr. Čimić zadnjih dana veoma mnogo putovao po varaždinskoj okolici, te se uvijek razgovarao sa seljacima. Dr. Čimić još se nalazi u Beogradu. Više puta posjetio je min. dra Jankovića. U Beogradu se je sastao i sa drom Šurminom.

Musliman protiv bloka.

SARAJEVO, 1. Jedna jaka struja u Muslimanskom klubu traži da se prekinu svi odnosi sa federalističkim blokom i da musul. klub vodi drugačiju politiku.

Sa Dvora.

BEOGRAD, 1. Pronose se vijesti, da se naš Kraljevski par vraća u ponedjeljak 3. ov. mj. u Beograd.

Talijansko-grčki sukob.

PARIZ, 1. Pošto grčka vlada nije udovoljila posve zahtjevima Italije, to nije isključeno, da dogđe do oružanog sukoba između Grčke i Italije. Jedan dio talijanske ratne mornarice već se nalazi u grčkim vodama pred Pirejom. Ovo se smatra kao demonstracija Italije. U Rimu je sinoć održana ministarska sjednica, čiji zaključci nisu poznati. Talijanska štampa traži oružanu intervenciju u Grčkoj.

Ministarski Savjet.

ZAGREB, 1. Sinoć je održana sjednica ministarskog savjeta na kojoj se raspravljalo o svim tekućim pitanjima, kao i o političkoj situaciji u zemlji. Konstatovano je da se s Radićevim bijegom iz zemlje znatno popravila stanje u Hrvatskoj.

Strana štampa o Radiću.

Da naši čitatelji vide, kakav je Radić postigao uspjeh u inostranstvu, pogotovo u Engleskoj, donosimo što o njemu pišu najbolje engleske i strane novine.

»Manchester Guardian« piše: »Radić je izjavio, da bi se oduševljenjem povero hrvatski narod u slobodnu federaciju sa Austro-Ugarskom. On je čovjek mnogih ideja, koje jedna s drugom dolaze u koliziju, na ga zato i smatraju nedosljednim političarom.«

»Daily Herald« piše: »Radićevog bještvo izazvalo je nezadovoljstvo među njegovim jedinomiljioncima, a njegovo tvrđenje, da njegov put u inostranstvo ima »diplomatski« značaj, valja smatrati neozbiljnim. Njegovo bještvo iz Zagreba udar je za pokret, koji je on vodio.«

»Nir Ist« piše: »Radić je saradnik prije mjesec i po dana posjetio Radiću u Zagrebu piše o njemu ovako: »Budući je Radić otišao iz Kraljevine S. X. C. treba znati, da je on to smatrao za pametnije nego da čeka, da bude stavljen pred sud zbog ranih prestupaka. A jer stvari tako stoje, Radić nema ništa da očekuje od Engleske.«

— Jedan član engleskog parlamenta otputovao je u Berlin, da prouči politički položaj Njemačke.

— Dojdući kongres privrednika i industrijalaca iz cijele Kraljevine održaće se u Zagrebu.

— Radić umorstva talijanske komisije u Albaniji, Italija je upravlja grčkoj vladi vrlo oštru notu, neku vrst ultimatum, poput onog austrijskog iz 1914 g. Srbijski. Grčka neće udovoljiti svim talijanskim željama. Radić toga bi moglo doći do sukoba između Italije i Grčke.

Вијести.

У знаку времена. У Новом Саду, оних су се дана, посвадила два дјечака ради њихова „политичког називања.“ Конач те свађе био је да млађи своме супарнику распарао трбух. Несретни дјечак мало иза тога умро је.

Талијанац о нама. Талијански новинар Марио Нордио, који борави у нашој Краљевини пишући о нашој војсци вели: „Што има у тој војсци Мађара и Нијемаца не смета, јер се целокупна војска одгаја у јуначком духу мале српске, али јуначке војске. Тако се и преко војске цементира јединство нових генерација.“ Завршава, да не може бити говора о томе, да би се могла распасти тако јака и сигурна држава, као што је Краљевина СХС.

Поубијана талијанска комисија. У близини Корице, поубијали су Арнаути талијанску комисију, која је водила разграничење између Албаније и Грчке. У комисији је био и један генерал.

Статистика исељавања у мјесцу јулу 1923. год. В мјесцу јулу о. г. иселило се је из наше Краљевине свега 384 лица, од којих 240 мушких и 140 женских. По професији било је квалификованих 71, исквалификованих 123, аемљорадника 108, без занимања (дјеца) 82. По земљама исељавања отпала на Сједињене Државе 174, на Канаду 49, Аргентину 146, Бразилу 5, остале земље Америке 10. У мјесцу јулу о. г. исељавање је у главном управљено у С. Д. А. а из Војводине и Далмације опажа се покрет исељавања у Аргентину. Укупни број исељеника од 1. јануара до 31. јула о. г. изаша 2312. Поред овог броја наших држављана отпутовало је из наше државе за исто раздобље 361 страни поданик.

Књижевност.

Октав Мирбо: Врт Мучења. Роман. Превоо с француског Р. Марковић. (Књижара С. Б. Цвијановића, Београд Цијена 15) дин.

У мноштву оригиналних и преведених романа који љубав човјека и, нарочито, жене приказује у свима могућим и немогућим начинама, појављује се један роман који указује на једну сасвим супротну страну човјечјег душевног живота: на његову страст убијања. Октав Мирбо пледира мисао да се у човјеку рађа потреба за убијањем исто тако као што се код њега рађа потреба за јелом. Да би то показао он у облику романа пружа низ ужасних мучења, која Кинеан на разне начине врши над људима у присуству полудивље домаће и стране, културне публике, која те ужасе посматра с напетим перверзним уживањем.

Роман је писан врло интересантно и издање је укусно, са насловном сликом у боји од г. Р. Марковића.

BANCA DALMATA DI SCONTO D. D. PODRUŽNICA ŠIBENIK

Prima uloške na knjižice i na tekući račun. - Eskomptira mjenice. - Obavlja sve burzovne naloge te isplate na sva tuземna mjesta. - Izdaje čekove i kreditna pisma. - Financira trgovačka, obrtna i industrijalna poduzeća. - Obavlja sve štedioničke i bankovne poslove najkulantnije.

Brzjavni naslov: DALMASCONTO.

21

Чок и Манојловић фабрика црквених воштаних свећа Шибеник (Далмација).

Израђује црквене воштане свеће сваке величине. - Специјална израда свећа са натписима:

„Ко Крсно Име слави оном и помаже!“ и „Мир Божи, Христос се роди!“

JOSIP JADRONJA ŠIBENIK

Агенција овлашћена од Министарства за Савјетну Политику. - Отпремање путника у Америку са најбржим паробродима свијета.

— ODLAZAK IZ ŠIBENIKA SVAKIH 8 DANA —

PREVOZNA CIJENA:

Šibenik — Buenos-Aires L. st. 13.10
Šibenik — New-York Dol. 105.---
Šibenik — Brazil Din. 500.---

У Бразил се отпремају само породице од три члана најмање 1 го између 12 и 50 година и сваком слободно бити муз и жена, те један родјак био или даљи род. Радит ће на плантажама кафе.

MLADEN CRVAK krojač ŠIBENIK (Obala)

Veliki izbor
Engleskih
i Českikh
stofova

Cene umerene.

Jesam li poslao pretplatu?

„СРБИЈА“ прво српско друштво за осигурање у Београду

Угао Књ. Љубице и Књ. Михаилове улице

ВРШИ: ОСИГУРАЊЕ ЖИВОТА — ОСИГУРАЊЕ ПРОТИВУ ПОЖАРА — ЛОМА СТАКЛА
НЕСРЕЋНИХ СЛУЧАЈЕВА — ТРАНСПОРТНО СИГУРАЊЕ;

као и сва остала осигурања, и гарантује овим средствима:

Према стању друштвеног биланса од 31. децембра 1922. године:

1. Друштвени капитал	Дин. 5,000.000.—	Киев Михаилове ул. бр. 1 и Сремске бр. 2 и имања у Космајској ул. бр. 8	Дин. 1,000.000.—
2. Фондови резервних премија	Дин. 7,147.381.01		
3. Остали фондови	Дин. 15,659.827.65	5. Непокретно имање у Новом Саду у Змај Јовановића улици бр. 6 а . . .	Дин. 1,000.000.—
4. Непокретно имање звано Хајдук Вељко и Мали „Војник“ на углу			

ИСПЛАТНА ОСИГУРАЊА ДО 31. ДЕЦЕМБРА 1922. ИЗНОСЕ:

1. У одељењу живота Дин. 2,758.851.92 || 2. У одељењу пожара и транспорта . Дин. 3,098.108.06
За Војводину постоји „Добротвор“ као филијала друштва „Србије“ у друштвеној кући.
Све информације и обавештења даје бесплатно Генерално Заступство за Далмацију: М. БУРЕНДИЋ, Сплит, Шубића ул. 4.